

SADRŽAJ

UVOD	2
1. IDENTIFIKOVANJE REVIZORSKOG UNIVERZUMA	3
2. PROCJENA RIZIKA	4
3. PROCJENA REVIZORSKIH KAPACITETA	6
4. PLAN RADA UNUTRAŠNJE REVIZIJE	7
ZAKLJUČAK	9
5. Prilog broj 1	11
6. Prilog broj 2	12
7. Prilog broj 3	13
8. Prilog broj 4	14

UVOD

Unutrašnja revizija je nezavisno, objektivno uvjeravanje i savjetodavna aktivnost, koja ima za cilj da doda vrijednost i unaprijedi poslovanje subjekta, pomaže subjektu da ostvari svoje ciljeve obezbjeđujući sistematičan, disciplinaran pristup ocjeni i poboljšanju efektivnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja.

Godišnji plan rada unutrašnje revizije Ministarstva odbrane za 2023. godinu izrađen je na osnovu Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Službeni list Crne Gore“, br.75/18), Pravilnika o metodologiji rada unutrašnje revizije u javnom sektoru („Službeni list Crne Gore“, br.001/20 od 3.01.2020), Međunarodnih standarda za profesionalnu praksu unutrašnje revizije, Povelje unutrašnje revizije, Etičkog kodeksa unutrašnjih revizora i Strateškog plana rada unutrašnje revizije Ministarstva odbrane.

Strateškim planom rada unutrašnje revizije Ministarstva odbrane za period 2021. – 2023. godine definisani su misija, vizija i ciljevi čija je implementacija predviđena u periodu za koji je donešen strateški plan.

Misija Odjeljenja za poslove unutrašnje revizije Ministarstva odbrane je davanje usluga uvjeravanja o upravljanju, upravljanju rizicima i kontrolama i savjetodavnih usluga na osnovu uvida i analize podataka i informacija u odnosu na strateške, operativne, finansijske, regulatorne i druge rizike, unapređujući rad institucije i organa uprave nad čijim radom ministarstvo vrši nadzor, doprinoseći ostvarenju njihovih ciljeva.

Vizija Odjeljenja za poslove unutrašnje revizije je da pruža kvalitetne usluge zainteresovanim stranama u skladu sa Međunarodnim standardima profesionalne prakse unutrašnje revizije što obezbjeđuje da unutrašnja revizija bude pouzdan partner u unapređenju upravljanja, odgovornosti, usklađenosti i time pomaže ostvarenju ciljeva Ministarstva odbrane.

Ciljevi unutrašnje revizije u strateškom periodu su obezbijediti edukovani i kompetentni revizorski tim kao i unaprijediti proces planiranja da bi se identifikovali prioriteti sa najvišim strateškim, operativnim, finansijskim i regulatornim rizikom za Ministarstvo odbrane.

Godišnjim planom rada predviđene su unutrašnje revizije koje će se obaviti tokom 2023. godine i utvrđen je okvirni vremenski period obavljanja revizija. Pripremljen je kroz sledeće faze:

1. Identifikovanje revizorskog univerzuma;
2. Procjena rizika;
3. Procjena revizorskih kapaciteta;
4. Priprema predloga godišnjeg plana.

Moguće je obaviti i „ad hoc“ revizije po nalogu rukovodioca subjekta, koje imaju prioritet u odnosu na revizije planirane godišnjim planom.

1. IDENTIFIKOVANJE REVIZORSKOG UNIVERZUMA

Revizorski univerzum predstavlja sve oblasti koje mogu biti predmet revizije. Djelokrug rada unutrašnje revizije obuhvata sve aktivnosti, procese, programe i politike koje se odvijaju u Ministarstvu odbrane, Vojsci Crne Gore i Direkciji za zaštitu tajnih podataka. Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list Crne Gore“ br. 049/22 od 6.5.2022) utvrđena je organizacija i način rada državne uprave i propisano je da Ministarstvo odbrane vrši nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada Direkcije za zaštitu tajnih podataka.

Vršenje poslova iz nadležnosti Ministarstva odbrane organizovano je kroz sledeće organizacione jedinice: Direktorat za politiku odbrane, Direktorat za ljudske resurse, Direktorat za logistiku, Obavještajno bezbjednosni direktorat, Generalštab Vojske Crne Gore, Odjeljenje za poslove inspeksijskog nadzora, Odjeljenje za poslove unutrašnje revizije, Odjeljenje za normativne poslove, Odjeljenje za integritet, Kabinet ministra, Služba za finansijske, opšte i pomoćne poslove, Služba za informaciono komunikacione sisteme i sajber bezbjednost i Pisarnica.

Pri izradi Godišnjeg plana rada unutrašnje revizije korišćen je mješoviti pristup, što predstavlja kombinaciju organizacionog i funkcionalnog načina izrade. Analizirana je dokumentacija na osnovu koje je utvrđen revizorski univerzum.

Tabela 1: Revizorski univerzum

Redni broj	Oblast revizije	Predmet revizije
1.	Budžet	Planiranje i realizacija tekućeg budžeta Izveštavanje
2.	Finansije i računovodstvo	Knjigovodstveno evidentiranje poslovnih događaja Obračun i isplata zarada i ostalih naknada Obračun i isplata putnih troškova i službenih dnevnica Plaćanje obaveza prema dobavljačima Praćenje i analiza troškova za električnu energiju, pogonska goriva, vodu i telekomunikacione usluge
3.	Upravljanje ljudskim resursima	Proces zapošljavanja kadrova Proces napredovanja i usavršavanja Ugovori o djelu
4.	Pokretna i nepokretna imovina	Evidentiranje pokretne i nepokretne imovine Popis pokretne i nepokretne imovine Upotreba, održavanje i čuvanje imovine
5.	Nabavke	Planiranje i realizacija Plana javnih nabavki Povjerljive nabavke Jednostavne nabavke
6.	Informacioni sistemi	Informacione tehnologije Kancelarijsko poslovanje
7.	Transferi	Transferi obrazovanju Transferi institucijama kulture i sporta Transferi nevladinim organizacijama, političkim partijama, strankama i udruženjima Transferi za jednokratne socijalne pomoći
8.	Ad hoc revizije	Bilo koja oblast, područje, proces – po nalogu ministra

2. PROCJENA RIZIKA

Prilikom procjene rizika i identifikovanja najrizičnijih oblasti analizirana je sledeća dokumentacija:

- Uredba o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list Crne Gore“ br. 049/22 od 6.5.2022);
- Strateška dokumenta i pravilnici Ministarstva odbrane;
- Predlog Zakona o budžetu Crne Gore za 2023. godinu;
- Planovi integriteta, planovi rada i izvještaji;
- Prethodni izvještaji eksterne revizije - Državne revizorske institucije;
- Podaci i informacije dobijene od zaposlenih.

Procjena rizika za oblasti iz revizorskog univerzuma urađena je na osnovu faktora rizika (finansijski uticaj, uticaj na ostvarenje ciljeva i broj zaposlenih) prikazanih u narednoj tabeli:

Tabela 2: Faktor rizika – finansijski uticaj

Faktor 1 (F1) – finansijski uticaj	Rang
<50.000	1
50.000 – 100.000	2
100.001 – 200.000	3
200.001 – 500.000	4
500.001>	5
P1 ponder = 0.3	

Tabela 3: Faktor rizika – uticaj na realizaciju ciljeva

Faktor 2 (F2) – Uticaj na realizaciju ciljeva	Rang
Uticaj na realizaciju svakodnevnih ciljeva	1
Uticaj na realizaciju operativnih ciljeva oblasti	2
Uticaj na realizaciju operativnih ciljeva organizacionih jedinica	3
Uticaj na realizaciju operativnih ciljeva institucije	4
Uticaj na realizaciju strateških ciljeva	5
P2 ponder = 0.5	

Tabela 4: Faktor rizika – broj zaposlenih

Faktor 3 (F3) – Broj zaposlenih	Rang
<5	1
6 – 20	2
21 – 50	3
51 – 100	4
101>	5
P3 ponder = 0.2	

Tabela 5: Faktor rizika – vremenski interval, vrijeme koje je proteklo od prethodne revizije

Faktor 4 (F4) – vremenski interval	Rang
do 1 godine	1.00
1-2 godine	1.33
2-3 godine	1.67
više od 3 godine	2.00

Na osnovu prethodno prikazanih faktora rizika i njihovog bodovanja, kao i dodjeljenih pondera, urađena je procjena rizika za osam oblasti iz revizorskog univerzuma. U nastavku je prikazana tabela sa procjenom po oblastima i nivo rizika za svaku oblast.

Tabela 6: Procjena rizika

Redni broj	Oblast revizije	Nivo izloženosti riziku (faktori riziku sa ponderima)						Neto rizik (NR) NR= $\sum(Fn \cdot Pn)$	F4	Bruto rizik (BR) BR= $F4 \cdot \sum(Fn \cdot Pn)$	Nizak rizik Manje od 4,00	Srednji rizik Od 4,01 – 5,00	Visok rizik Veće od 5,01
		F1	P1	F2	P2	F3	P3						
1	Budžet	5	0,3	5	0,5	4	0,2	4,8	1,00	4,80		+	
2	Finansije i računovodstvo	5	0,3	3	0,5	4	0,2	3,8	1,33	5,05			+
3	Upravljanje ljudskim resursima	4	0,3	4	0,5	3	0,2	3,8	1,33	5,05			+
4	Pokretna i nepokretna imovina	3	0,3	3	0,5	3	0,2	3,0	1,67	5,01			+
5	Nabavke	4	0,3	4	0,5	2	0,2	3,6	1,67	6,01			+
6	Informacioni sistemi	3	0,3	3	0,5	3	0,2	3,0	1	3,00	+		
7	Transferi	2	0,3	1	0,5	2	0,2	1,5	2	3,00	+		
8	Ad hoc revizije	2	0,3	3	0,5	3	0,2	2,7	2	5,40			+

Nakon izvršene procjene rizika, u tabeli koja slijedi prikazana je struktura oblasti revizije klasifikovana prema vrijednosti bruto rizika:

Tabela 7: Procjena rizika po oblastima revizije

Vrijednost bruto rizika	Nivo rizika	Broj oblasti
Manji od 4,00	Nizak	2
Od 4,01 – 5,00	Srednji	1
Veći od 5,01	Visok	5
Ukupno		8

Rizici koji mogu ugroziti postizanje ciljeva mogu biti:

- Strateški (nije moguće realizovati strateške ciljeve);
- Operativni (nije moguća realizacija srednjoročnih i kratkoročnih ciljeva definisanih budžetom i planovima za tekuću godinu);
- Rizik usklađenosti (odstupanje od zakonske i podzakonske regulative);
- Finansijski (gubitak finansijskih sredstava i imovine);
- Reputacioni rizik (narušavanje ugleda institucije) i
- Rizik sigurnosti (ugroženi životi i sigurnost).

3. PROCJENA REVIZORSKIH KAPACITETA

Procjena revizorskih kapaciteta u Odjeljenju za poslove unutrašnje revizije je neophodna kako bi se moglo pristupiti adekvatnom planiranju revizorskih aktivnosti u 2023. godini.

Broj raspoloživih radnih dana koji se dijeli na dane potrebne za obavljanje revizije, obuke, edukacije i ostale aktivnosti, izračunava se na način što se ukupan broj dana u 2023. godini umanjuje za dane vikenda, dane državnih i vjerskih praznika, godišnjeg odmora i potencijalnog odsustva sa posla usled bolesti. Pregled ukupnog broja raspoloživih radnih dana koji su predviđeni za obavljanje planiranih revizija i radnih dana za edukaciju, administrativne poslove i ostale aktivnosti, prikazan je u sledećoj tabeli:

Tabela 8: Pregled planiranih revizorskih dana za 2023. godinu

		Rukovodilac	Revizor 1	Revizor 2	Revizor 3	Ukupno
A	Radni dani u godini	365	365	365	365	1460
B	Odsustvo	153	152	150	148	603
B1	Godišnji odmor	25	24	22	20	91
B2	Bolovanje	10	10	10	10	40
B3	Neradni dani (vikendi i praznici)	118	118	118	118	472
C	Obuka	15	15	15	15	60
C1	Seminari, radionice, konferencije	10	10	10	10	40
C2	Kontinuirana obuka	5	5	5	5	20
C3	Ostalo/Drugo					
D	Konsalting	25	20	20	20	85
D1	Ad hoc angažman	25	20	20	20	85
E	Posebni angažmani	20	5	5	5	35
F	Praćenje napretka	8	5	5	5	23
G	Drugi angažmani interne revizije	80	42	42	42	206

Godišnji Plan rada unutrašnje revizije za 2023. godinu

G1	Upravljanje aktivnošću interne revizije	60	22	22	22	126
G1.1	Planiranje aktivnosti interne revizije	10	5	5	5	25
G1.2	Izještavanje interne revizije	10	5	5	5	25
G1.3	Aktivnosti kontrole	5	5	5	5	20
G1.4	Osiguranje razvoja interne revizije	10	0	0	0	10
G1.5	Praćenje kvaliteta	10	0	0	0	10
G1.6	Učestvovanje na sastancima	10	4	4	4	22
G1.7	Drugo	5	3	3	3	14
G2	Administrativni poslovi	5	10	10	10	35
G3	Saradnja sa drugima	15	10	10	10	45
G3.1	Saradnja sa drugim pružiocima usluga uvjeravanja	10	5	5	5	25
G3.2	Učestvovanje u razvoju profesije interne revizije	5	5	5	5	20
G4	Drugo	0	0	0	0	0
H	Ukupan broj raspoloživih revizorskih dana za redovne angažmane revizije	64	126	128	130	448
	Prosječan broj revizor dana po reviziji					40
	Planirani broj revizija za 2023. godinu					5

Broj raspoloživih dana za obavljanje planiranih revizija je 448 za sistematizovana radna mjesta, odnosno za rukovodioca i tri revizora. Obzirom da dva radna mjesta unutrašnjih revizora nisu popunjena, u godišnji plan rada moguće je uvrstiti samo raspoložive revizor dane rukovodioca odjeljenja i jednog unutrašnjeg revizora, pa se dolazi do zaključka da je moguće izvršiti najviše pet revizija i planirati eventualni „ad hoc“ angažman, u periodu za koji se plan donosi. Broj planiranih revizija je u skladu sa raspoloživim kadrovskim kapacitetima odjeljenja.

4. PLAN RADA UNUTRAŠNJE REVIZIJE U 2023. GODINI

Planiranje unutrašnje revizije je neophodno kako bi se omogućilo da Odjeljenje za poslove unutrašnje revizije odredi prioritete, obezbjedi efikasno i efektivno korišćenje resursa i postigne ciljeve. Godišnji plan rada priprema rukovodilac Odjeljenja za poslove unutrašnje revizije, a odobrava ga rukovodilac subjekta, Ministar odbrane. Obuhvata aktivnosti koje će se preduzeti tokom perioda na koji se donosi, a donosi se do kraja tekuće godine za narednu godinu na osnovu važećeg Strateškog plana rada za period od tri godine.

U 2023. godini Odjeljenje za poslove unutrašnje revizije će u svom radu primjenjivati metodologiju rada unutrašnje revizije u javnom sektoru, koja je propisana Pravilnikom o metodologiji rada unutrašnje revizije u javnom sektoru („Službeni list Crne Gore“, br. 001/20 od 3.01.2020) i vještine i znanja usvojene na edukacijama, obukama, radionicama i konferencijama. Revizorske metode koje će unutrašnji revizori koristiti su:

- Intervjui sa rukovodiocima i službenicima organizacionih jedinica uključenih u revidiranu oblast;

Godišnji Plan rada unutrašnje revizije za 2023. godinu

- Uvid u relevantne propise i dokumentaciju;
- Pregled evidencija koje se odnose na predmet revizije;
- Testiranje (testovi usaglašenosti i dokazni testovi) kojima se potvrđuje adekvatnost i efektivnost unutrašnjih kontrola.

Plan pojedinačne revizije izrađuje se za svaku pojedinačnu reviziju na osnovu godišnjeg plana rada. Rukovodilac Odjeljenja za poslove unutrašnje revizije odobrava plan pojedinačne revizije kao i program rada povezan sa planom i vrši pregled rada revizora u svakoj fazi revizije.

Cilj sprovođenja pojedinačne revizije je davanje uvjeravanja o adekvatnosti i efektivnosti uspostavljenih unutrašnjih kontrola u oblastima revizije i davanje preporuka za unaprjeđenje procesa upravljanja, upravljanja rizicima i kontrolama.

U narednoj tabeli su prikazane planirane revizije za 2023. godinu.

Tabela 9: Planirane revizije u 2023. godini

Oblast revizije	Naziv revizije	Preliminarni obuhvat revizije	Preliminarni cilj revizije	Kvartal
Finansije i računovodstvo	Revizija službenih putovanja, putnih troškova i službenih dnevnica	Revizijom će se obuhvatiti postupak organizacijskih i kadrovskih pretpostavki za odvijanje procesa, osiguranje sprovođenja procesa, dokumentovanje, informisanje i izvještavanje zainteresovanih strana, evidentiranje	Davanje uvjeravanja o adekvatnosti i efektivnosti unutrašnjih kontrola u procesu obračuna i isplate troškova i dnevnica, koje trebaju obezbjediti usklađenost sa pravnim okvirom i rokovima za obavljanje pojedinih faza	I
Upravljanje ljudskim resursima	Revizija postupka angažovanja novih kadrova u Vojsci Crne Gore	Revizija će obuhvatiti proces od inicijalnog zahtjeva organizacione jedinice, sprovođenje postupka, testiranje, kriterijume, izvještavanje	Davanje uvjeravanja o adekvatnosti i efektivnosti unutrašnjih kontrola u procesu selekcije i odabira novog kadra, koje trebaju obezbjediti usklađenost sa zakonskim i podzakonskim propisima	II
Upravljanje ljudskim resursima	Revizija postupka upućivanja oficira u misije u kojima učestvuje MO i VCG	Revizija će obuhvatiti postupak izbora i upućivanja oficira u misije u kojima učestvuje MO i VCG, uslove, kriterijume, selekciju	Dati uvjeravanje o adekvatnosti i efektivnosti uspostavljenih unutrašnjih kontrola kod procesa upućivanja oficira u međunarodne misije	II
Pokretna i nepokretna imovina	Revizija voznog parka Ministarstva odbrane	Revizijom će se obuhvatiti postupak upravljanja i korišćenja voznog parka, izdavanje putnih naloga, održavanje, potrošnja pogonskog goriva, izvještavanje	Davanje uvjeravanja o adekvatnosti i efektivnosti unutrašnjih kontrola u procesu upravljanja voznim parkom, koje trebaju obezbjediti usklađenost sa internom regulativom	III
Nabavke	Revizija jednostavnih nabavki u Vazduhoplovstvu Vojske Crne Gore	Revizija će obuhvatiti postupak od zahtjeva za nabavkom, sprovođenje postupka, analizu tržišta, do realizacije i izvještavanja	Dati uvjeravanje o adekvatnosti i efektivnosti unutrašnjih kontrola kod sprovođenja predmetnog postupka	IV

Godišnji Plan rada unutrašnje revizije za 2023. godinu

Preliminarni obuhvat i preliminarni ciljevi planiranih revizija su određeni na osnovu raspoloživih informacija u momentu pripreme Godišnjeg plana unutrašnje revizije za 2023. godinu, dok će se konačni cilj i obuhvat za svaku pojedinačnu reviziju definisati u trenutku pripreme plana pojedinačne revizije. Takođe, u 2023. godini moguće je i sprovođenje ad hoc revizije po nalogu Ministra odbrane, u zavisnosti od potrebe.

Praćenje sprovođenja datih preporuka vršiće se periodičnim slanjem zahtjeva za dostavljanje informacija o sprovedenim preporukama rukovodiocima organizacionih jedinica kod kojih su obavljene revizije i evidentiranjem promjena u centralni registar za praćenje sprovođenja preporuka unutrašnje revizije i zbirnoj evidenciji za praćenje sprovođenja preporuka po godinama.

Pored navedenih aktivnosti unutrašnji revizori će učestvovati na obukama, seminarima, radionicama i edukacijama koje organizuje i realizuje Centralna jedinica za harmonizaciju pri Ministarstvu finansija, kao i nacionalne i međunarodne institucije iz oblasti unutrašnje revizije, finansijskog upravljanja, računovodstva i drugih relevantnih oblasti, a sve u cilju usavršavanja revizorskih tehnika i sticanja specifičnih znanja potrebnih za sprovođenje revizije.

U periodu za koji se plan donosi, realizovaće se i sledeće aktivnosti:

- Praćenje ostvarivanja Godišnjeg plana rada unutrašnje revizije;
- Ažuriranje postojećeg Strateškog plana rada i izrada novog za period 2024. – 2026. godine;
- Priprema Godišnjeg plana rada za 2024. godinu.
- Izrada godišnjeg izveštaja o radu unutrašnje revizije;
- Saradnja sa organizacionim jedinicama ministarstva;
- Saradnja sa Direktoratom za centralnu harmonizaciju Ministarstva finansija, Državnom revizorskom institucijom i jedinicama za unutrašnju reviziju na centralnom i lokalnom nivou;
- Konsultantske usluge iz oblasti upravljanja rizikom, kontrola i procesa upravljanja;
- Ostale aktivnosti vezane za funkcionisanje unutrašnje revizije.

Imajući u vidu širok spektar vještina i znanja potrebnih za vršenje revizije, neophodno je da unutrašnji revizori učestvuju u programima obuke na planiranoj kontinuiranoj osnovi. Na osnovu toga, predviđeno je da unutrašnji revizori određeni dio raspoloživog vremena utroše na pohađanje različitih programa edukacije i profesionalnog usavršavanja.

ZAKLJUČAK

U toku 2023. godine, Odjeljenje za poslove unutrašnje revizije će svoje aktivnosti fokusirati na:

- Uvjeravanje o adekvatnosti i efektivnosti uspostavljenih unutrašnjih kontrola i davanje preporuka za unapređenje procesa upravljanja rizicima, kontrola i procesa upravljanja;
- Popunjavanje kapaciteta unutrašnje revizije obučanim, sertifikovanim revizorima uz kontinuirano profesionalno usavršavanje;
- Dodavanje vrijednosti i jačanje sistema materijalno finansijskog upravljanja i kontrola;
- Osiguravanje većeg nivoa kvaliteta revizije;

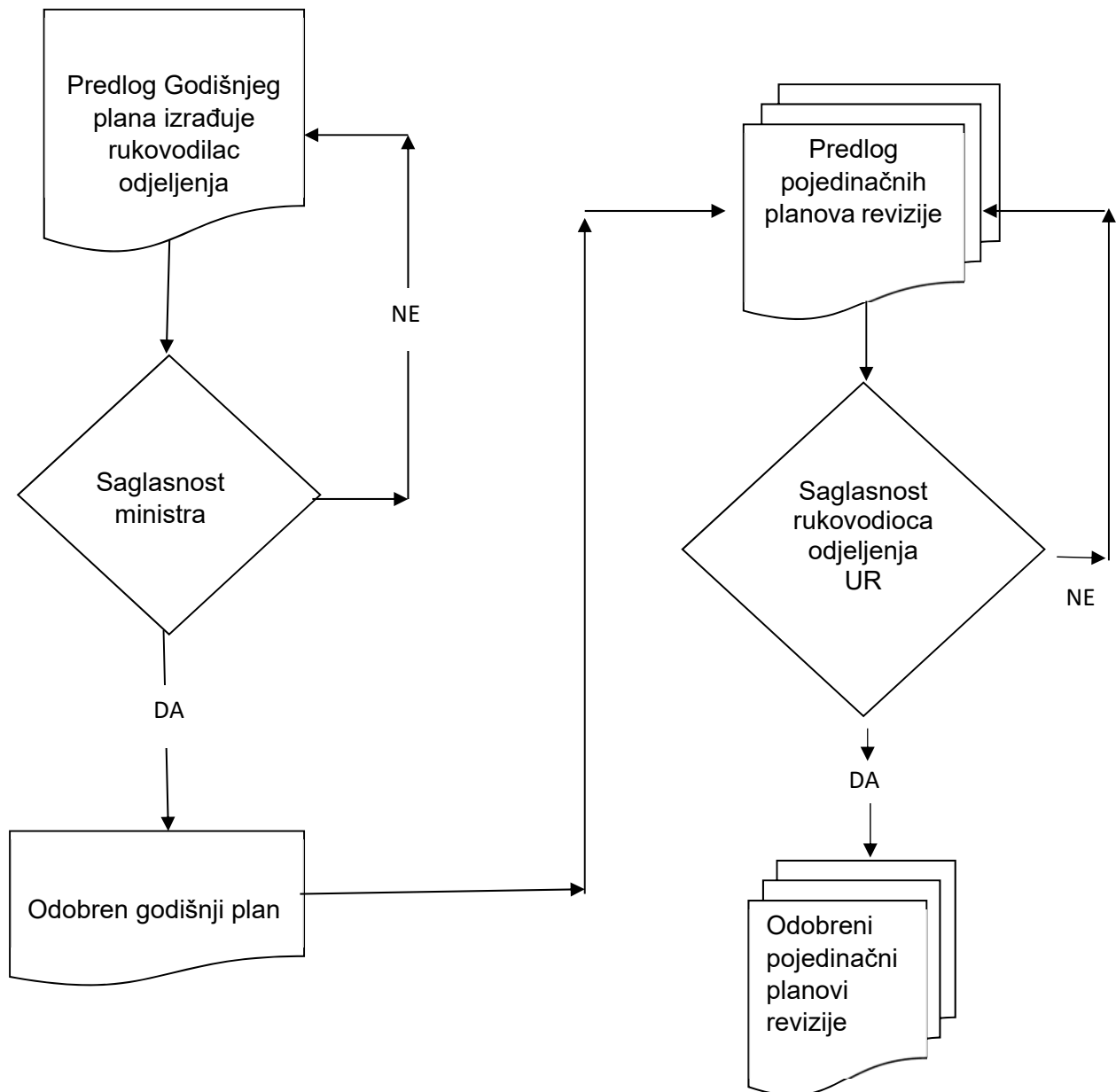
Godišnji Plan rada unutrašnje revizije za 2023. godinu

- Usklađivanje rada unutrašnje revizije sa uputstvima Ministarstva finansija i socijalnog staranja i metodologijom rada zasnovanom na međunarodnim standardima za unutrašnju reviziju.

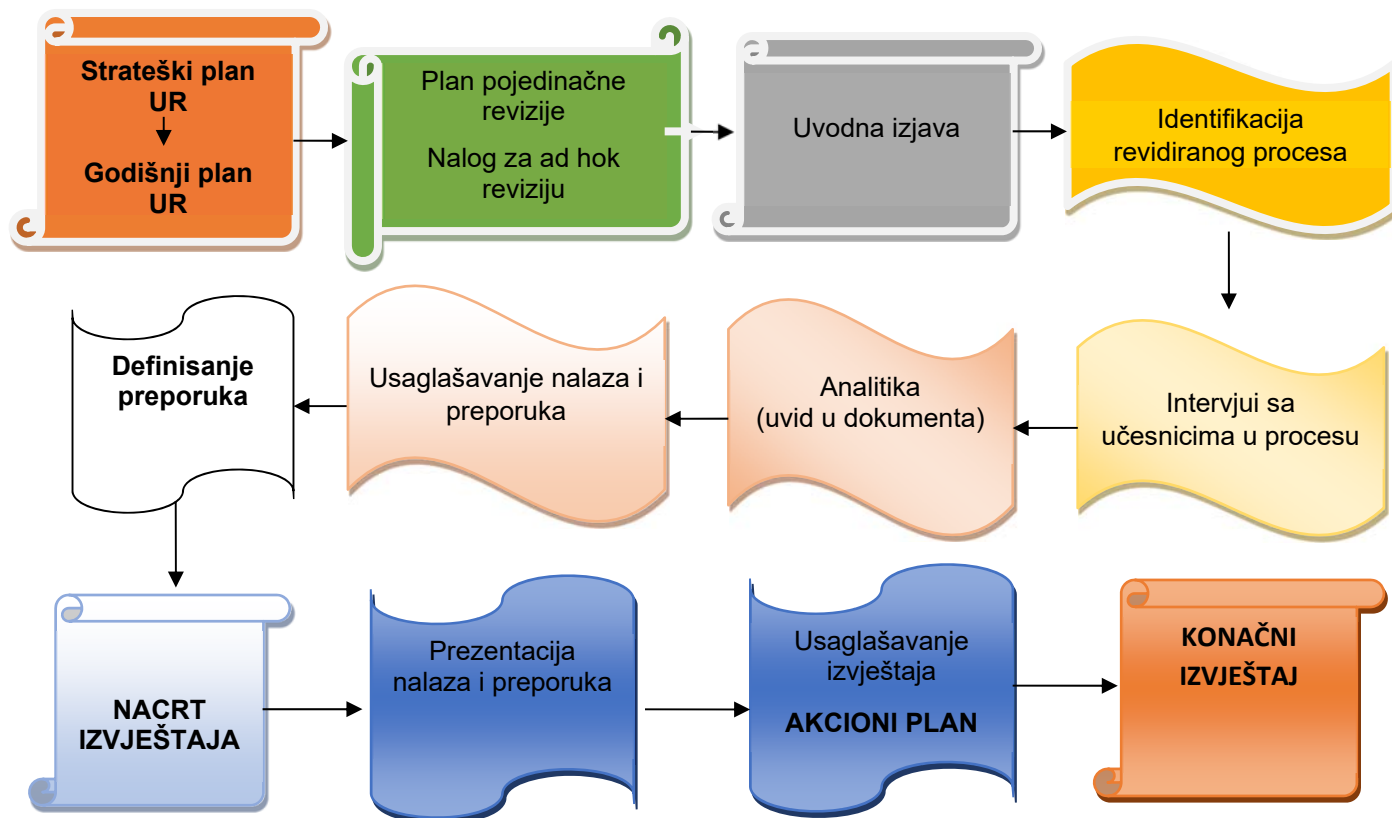
Zakonodavni okvir za planiranje i obavljanje poslova unutrašnje revizije

- Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Službeni list CG”, broj 75/18 od 23.11.2018. godine),
- Uredba o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru ("Službeni list CG", br. 070/19 od 23.12.2019. godine),
- Pravilnik o metodologiji rada unutrašnje revizije u javnom sektoru ("Službeni list CG" broj 001/20 od 3.1.2020. godine) kojim je propisan bliži način i postupak rada unutrašnje revizije,
- Pravilnik o metodologiji sagledavanja kvaliteta upravljanja i kontrola u javnom sektoru ("Službeni list CG", broj 071/19 od 25.12.2019. godine),
- Pravilnik o posebnom programu profesionalnog usavršavanja unutrašnjih revizora u javnom sektoru ("Službeni list CG", br. 067/19 od 11.12.2019. godine),
- Pravilnik o sadržaju godišnjeg izvještaja o radu unutrašnje revizije i izvršenju godišnjeg plana unutrašnje revizije ("Službeni list CG", br. 071/19 od 25.12.2019. godine),
- Povelja unutrašnje revizije Ministarstva odbrane broj 11-401/22-6865 od 14.9.2022. godine.

Šematski prikaz donošenja godišnjeg i pojedinačnog plana revizije

Koraci (faze) revizijskog procesa

Postupak izrade godišnjeg plana

